

Tugispetsialistide, eriti logopeedide põud kestab. On lasteaedu ja koole, kuhu pole logopeedi leitud aastaid. Kuhu nad kaovad ja millised meetmed aitaksid neid tagasi tuua? Miks ei võiks logopeede rohkem koolitada, kui neid on ilmselgelt puudu?

Kui Õpetajate Leht mõni aastat tagasi sama teemat kajastas, oli Valga linnavalitsuse juurde loodud kolmest logopeedikohast üks juba aastaid täitmata. Valga haridus- ja kultuuriosakonna juhataja Anneli Rants ütleb, et puuduvat logopeedi ei ole praeguseni leitud, hoolimata sellest, et talle pakutakse täiskoormust, korralikku palka, korterit, koolitusvõimalusi. „Viimaste kuulutuste peale ei tundnud keegi isegi huvi. Samas tuleb kõneprobleemidega lapsi iga aastaga juurde. Õnneks asub Valgas ka teise tasandi teenust pakkuv Rajaleidja keskus ning Valga haigla juures võtab kahel päeval nädalas vastu Tartu ülikooli kliinikumi logopeed. Olukorda see veidi leevendab, kuid kogu logopeedilise abi vajadust siiski ei kata. Koostöös Tartu ülikooli täiendkoolitusosakonnaga korraldasime kõnearengu koolitused ja koolitasime paari aasta vältel ära peaaegu kõik oma lasteaiaõpetajad, et nad oskaksid märgata lapse kõne puudujääke, toetada kõnearengut ja nõustada lapsevanemaid, kuid õpetaja ei saa teha logopeedi tööd. Laste kõneprobleemidega tuleb tegeleda varakult, kõne arengule toetub ju lapse hilisem areng ning tema õpioskused ja hakkamasaamine.”

On hea teada, et riik kavandab aastatel 2017–2021 koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetuseks riigieelarvesse lisaraha, mida võib vajadusel kasutada tugispetsialistide tööjõukulude katmiseks ja tugiteenuste kättesaadavuse parandamiseks. Kahjuks ei aita raha üksi korvata tugispetsialistide, eriti just logopeedide puudust, spetsialistide järelkasv on väike.

Anneli Rantsi arvates peaks üliõpilaste vastuvõttu logopeedia erialale suurendama või siis õppekorraldust muutma: eriala ei saa kahjuks õppida avatud vormis ja see ei võimalda haridust omandada erialast huvitatud täiskasvanutel, kes õpingute vältel peavad tööl käima. Valga ja Valgamaa ei paista logopeedide puuduselt kuidagi eriliselt silma. Probleem on ühesugune kogu riigis ning riigil tuleb koostöös ülikoolidega omavalitsustele appi tulla.

Marika Padrik: „Puudu on süsteemsest lähenemisest”

Marika Padrik

TÜ haridusteaduste instituudi eripedagoogika osakonna logopeedia lektor Marika Padrik, miks ülikool logopeedide vastuvõttu ei suurenda?

Küsimusele vastamiseks tuleb kõigepealt selgitada vastuvõtukorda. Kui varem esitas riik ülikoolile erialade kaupa koolitustellimuse, siis nüüd sõlmitakse tulemuslepingud.

Ministeerium tellib ülikoolilt teatud hulga spetsialiste ja otsus, kuidas see erialade vahel jaguneb, tehakse ülikoolis. Vastuvõtuarvu mõjutavad konkurss ehk õppida soovijate arv, õppima tulijate arv ning lõpuks ka see, kui palju on lõpetajaid. TÜ eripedagoogika bakalaureuseõppesse, mis on eripedagoogika ja logopeedia magistriõppe alus, on üsna suur konkurss, magistriõppesse mitte nii väga. Saame küll kohad täis, aga need numbrid ei näita, et vastuvõttu peaks oluliselt suurendama. Pealegi, kui ühel erialal vastuvõtuarvu suurendada, peab see kuskil mujal vähenema. Nii konkureerime juristide ja majandusteadlastega – neid erialasid valivad noored meelsamini. Teine probleem on, et minu teada pole kindlat arvestuslikku alust, mille põhjal riik prognoosiks vajaminevate spetsialistide arvu, vähemalt õpetajate ja tugispetsialistide osas mitte. Teame, kui palju tugispetsialiste kuskil töötab ning et neid ei jätku, aga sellest ei tulene konkreetsed sammud nende õpetamise kohta ülikoolides. Tugispetsialiste oli puudu juba enne kaasava hariduse kontseptsiooni rakendamist. Nõudlus on nüüd märgatavalt tõusnud. Neid on kaasavas koolis/lasteaias vaja rohkem. Tundub, et see on meid tabanud ootamatult. Üha rohkem eripedagooge ja logopeede on vaja ka tekkinud nõustamis- ja rehabilitatsioonikeskustes. Tugispetsialistide tööpõld on laienenud, ettevalmistuse mahus pole aga muutusi toimunud. Praeguse kõrghariduse rahastamismudeli juures vastuvõttu suurendada ei saa, see nõuaks täiendavalt raha ja õppejõudude ressursi. Juba praegu on osakonda keeruline õppejõude leida, sest alustava õppejõu palk pole õpetaja omaga võrreldes konkurentsivõimeline.

Miks teie arvates logopeede ei jätku?

Huvitav on see, et Rajaleidja andmetel töötab logopeede teiste tugispetsialistidega võrreldes lasteaedades ja koolides kõige rohkem: 686 inimest 459 ametikohal, keskmine koormus on seega 0,67. Võrdluseks: eripedagoogidel on täistööajaga ametikohti 268, koolipsühholoogidel veel vähem – 168. Kohe tekib küsimus, mis on logopeedi töökohustused. Mulle tundub, et logopeedid teevad ära ka palju eripedagoogide tööd, kuigi kaasava hariduse puhul peaks kõige olulisem spetsialist koolis olema eripedagoog. Üks põhjus ongi see, et tööjaotus ja -korraldus pole praegu paigas.

Hästi palju otsitakse eriti maakohtades logopeedi osalise koormusega, mis ei hõlbusta spetsialisti leidmist. Mõeldes, et logopeediaõpingud kestavad viis aastat, on logopeed huvitatud mitte ainult täiskohast ja konkurentsivõimelisest palgast, vaid ka professionaalsest arengust, millest lähtuvalt ta teeb oma valiku pigem suurte keskuste, asutuste kasuks. Oluline tegur on kahtlemata seegi, et tugispetsialistidele ei rakendu kõik õpetajatele mõeldud soodustused, ka palk sõltub kohalikust omavalitsusest. On tekkinud tendents, et tugispetsialist vormistatakse tööle õpetajana, et vajaliku töö tegemiseks oleks olemas inimene, kuid tema palk tuleks siiski riigilt, mitte KOV-ilt, kelle rahakott on õhuke. Ühelt poolt on tegemist justkui väga olulise spetsialistiga, kelle tööd siiski õpetajaga samaväärselt ei väärtustata.

Millised vastuvõtuarvud on kavandatud järgmiseks aastaks?

Bakalaureuseõppesse, kus toimub ettevalmistus nii eripedagoogi kui ka logopeedi suunal, on plaanis päevaõppesse ja avatud ülikooli vastu võtta ligi 50 inimest. Magistriõppes on päevases ja avatud ülikoolis kohti alla 40, kellest umbes 13 on logopeedid, ülejäänud eripedagoogid.

Kuidas on lood venekeelsete logopeedide koolitamisega?

2015.–2016. a toimus Tartu ülikooli, Narva kolledži ja Peterburi Herzeni-nimelise pedagoogikaülikooli koostöös üheaastane ümberõppekursus, mille käigus omandasid logopeedia kõrghariduse Venemaal kõrghariduse saanud eripedagoogid. See oli keeruline, kuna inimesed oskasid eesti keelt halvasti. 11 neist siiski lõpetasid ja saavad taotleda või ongi juba saanud logopeedikutse. Meile tuleb õppima ka selliseid noori, kelle emakeel on vene keel ja kes räägivad eesti keelt vabalt. Pärast lõpetamist on nad väga nõutud spetsialistid, kuna suudavad teenindada lapsi ja täiskasvanuid mõlemas keeles. Paraku on neid vähe. Lahendus oleks, kui nad õpiksid kasvõi osaliselt Peterburis või käiksid sealseid õppejõud siin loenguid andmas. Kursust rahastas HTM, projekt oli kahjuks ühekordne.

Ühe lahendusena nähakse õpetajakoolituse täiendamist.

Jah, õpetajate ettevalmistus kaasavas klassiruumis või -rühmas toimetulekuks peab samuti oluliselt muutuma. Järjest rohkem on hakatud võtma omaks mõtteviisi, et esmatasandi sekkumisel on võtmeisik õpetaja. Praegune õpetajakoolitus ei anna selleks veel piisavalt vajalikke oskusi. Kõige rohkem tunnen puudust süsteemsest lähenemisest HEV-lastega kaasamisel kõigil haridusastmetel, sh kõrghariduses.

Margus Tõnissaar: „Pooled tugispetsialistide kohad on täitmata”

Margus Tõnissaar

Rajaleidja uuris 2016. aasta kevadel, kui paljudes haridusasutustes on tugispetsialistid olemas. SA Innove hariduse tugiteenuste agentuuri juhataja Margus Tõnissaar, mis sellest uuringust selgus?

Lõppjärelused ei ole veel meieni jõudnud. Andsime kõik andmed Tartu ülikooli ühele teadusrühmale analüüsida ja kahjuks asi viibib. Näiteks huvitas meid, kas see vähendab Rajaleidja keskuste tööd, kui haridusasutuses on tugispetsialist olemas. Esialgsed tulemused näitavad, et seos on hoopis vastupidine: mida rohkem on koolis spetsialiste, seda rohkem meie poole pöörduakse. Uurijad tõlgendavad ja analüüsivadki praegu neid seoseid.

Kui palju on statistika järgi logopeede puudu?

Kui vaadata meie valimis ainult lasteaedu, alg- ja põhikooli (n = 900), siis logopeedi ei ole 324 asutuses. Kokku töötab haridusasutustes 686 logopeedi, täistööajale taandatuna on neid 459 ametikohta. See statistika ei hõlma tervise- ja rehabilitatsioonivaldkonnas ning erasektoris töötavaid logopeede. Samasuguseid andmeid koguti eripedagoogide, koolipsühholoogide ja sotsiaalpedagoogide kohta. Rajaleidja keskused hindasid tugispetsialistide vajadust haridusasutuste kaupa. Kahjuks olid tulemused palju tõsisemad, kui oskasime arvata – tugispetsialiste on vaja kaks korda rohkem. Seda võimendab asjaolu, et umbkaudu 20% logopeedidest ei vasta kvalifikatsioonile. Lisaks selgus ülevaadet luues, et EHIS-e andmed on

20% ulatuses puudulikud. Põhjus võib olla see, et asutused ei sisesta andmeid infosüsteemi korrektselt, kuid see on üks teemadest, millega EHIS-e arendamisel parajasti tegeletakse.

Kas poleks mõistlik suurendada nendele erialadele vastuvõttu?

Vastuvõtu suurendamine on ainult tilk meres, sellest üksi ei piisa. Arvan, et vead on süsteemis ja olukorda saab parandada üksnes paljude tegurite koosmõjus. Midagi peab tegema riik, midagi ülikoolid, midagi haridusasutused ise. Rajaleidja alustas olukorra välja selgitamisest, chat'i teenus on meil alates 1. aprillist ning järgmisena on mõtte alustada veebipõhise nõustamisega väikeste kohtade tarvis, kus spetsialiste pole. Loodame uue aastal selleks toetust saada.

Mida saab ülikool teha?

Ülikool võiks olla senisest paindlikum. Kliiniliste logopeedide ettevalmistus tõstab loomulikult lõpetajate taset, aga samas vähendab nende arvu. Minu meelest võiks lubada mitut taset. Häälkuseade lasteaias ei vaja kliinilist logopeedi. Teine asi on see, et logopeede õpetatakse välja praegu ainult statsionaarses õppes. Võiks läbi mõelda, kuidas oleks võimalik õpetada ka distantsilt. Kohtame maakondades tihti õpetajaid, kes hea meelega omandaksid õpetajakutsele lisaks eripedagoogi või logopeedi eriala, aga neil pole võimalik mitmeks aastaks Tartusse kolida. Siingi võiks olla paindlikum. Samuti võiks arutada, kas on vaja õpetada rangelt kõiki nelja eriala: psühholoogiat, eripedagoogikat, sotsiaalpedagoogikat, logopeediat. Ehk võiks õpetada ka tugispetsialisti kui sellist, kes läheb tööle väikesaarele või kaugesse külla, kus on õnneks veel kool ja lasteaed alles. Kui ta hätta jääb, saab abi küsida Rajaleidjalt. Variante on palju.

Lasteaiad ja koolid pole kaasavaks hariduseks ega uuteks muudatusteks valmis, sest tugispetsialiste ei piisa. Kas olete nõus, et tegevuskava oleks tulnud varem paika panna?

Loomulikult peab kõik moodustama terviku. Väga oluline osa selles on ka õpetajaharidusel. Leian, et eripedagoogi väljaõpe on miinimum, mille tulevane õpetaja ülikoolist peaks saama.

Millal tutvustate uuringu lõplikke tulemusi?

Kahjuks ei oska kindlaid kuupäevi lubada.

Aaro Nursi: „Logopeede tuleks õpetada esimesest kursusest”

Aaro Nursi

Räägime logopeedide puudusest aastaid. Logopeedide ühingu eestseisuse liige Aaro Nursi, miks neid ei jätku?

Kui numbreid vaadata, on need ju üsna suured. Tartu ülikooli eripedagoogika osakonnas on logopeede õpetatud aastast 1968, osakond saab 50-aastaseks, lõpetajaid on selle aja jooksul

olnud palju. Ideaalis võiksid lasteaias ja koolis olla täiskohaga logopeed ja eripedagoog mõlemad, aga kui peab valima, on lasteaias esmavalik logopeed ja koolis eripedagoog. Kuna paljudel haridusasutustel pole logopeedile pakkuda täiskohta, pannakse nad tegema muid asju, mis on ressursi raiskamine. Logopeedi õpetatakse ülikoolis hakkama saama inimesega sünnist surmani, kuid palju logopeede töötab alakoormusega. Ta võiks lisaks lasteaias- ja koolilastele nõustada abivajavaid lapsi vanuses 0–3, kes veel lasteaias ei käi, samuti tööealisi ja eakaid, kes on praegu sunnitud sõitma suurtesse keskustesse, kuigi logopeed on kõrvalmajas. Üks asi on, et info ei liigu, teiseks takistavad jäigad seadused. Logopeed peaks tegema logopeedi tööd, vastavalt kutsestandardis sätestatule.

Kui suur osa on logopeedi valikutes töötasul?

Kindlasti on see oluline. Logopeedid on praegu õpetajatega võrreldes ebavõrdses seisus. Osa meie lõpetanutest töötabki õpetajana, kuna palk on suurem. Minu üks kursusekaaslane on magistrikraadiga juuksur, sest teenib juuksurina rohkem. Töötasu kõrval on tähtsad ka muud asjad: täiskoht, töötõingimused, koolitusvõimalused.

Miks koolid logopeede ei leia?

Olen viimastel aastatel tööportaalist huvi pärast jälginud, kuidas logopeede otsitakse. Kuulutuse peale, et otsime logopeedi, saatke dokumendid, ei reageerigi keegi, sest kandideerijale tuleb pakkuda ka mingit lisaväärtust. Väikestel kohtadel pole mõtet luua illusioone. Kui lähikonnas pole logopeedi, kes on nõus olema mobiilne ja käima mitme asutuse vahet, peab olema valmis selleks, et abivajavat last tulebki hakata sõidutama suuremasse keskusesse, kus on olemas kvalifikatsiooninõuetele vastav logopeed.

Kas ülikool peaks praegusest rohkem logopeede koolitama?

Arvan küll. Praegu oleme seisus, et ei suuda logopeede n-ö nullist õpetada, vaid nad õpivad bakalaureuseõppes kolm aastat koos eripedagoogidega ja alles magistriõppes saavad spetsialiseeruda valitud erialale. Et muuta logopeedi eriala noorte jaoks atraktiivsemaks, tuleks seda õpetada esimesest kursusest peale. Samuti otsida võimalusi kaugõppeks, millest on räägitud aastaid ja mida on raske, aga mitte võimatu teha. Selleks kõige on ressursse juurde vaja. Olen kindel, et logopeedi eriala oleks populaarsem kui praegu, sest töö iseenesest on huvitav ja väljakutseid pakkuv.

Tiina Kivirand: „Riik eraldab tugispetsialistide jaoks 6 miljonit eurot”

Tiina Kivirand

Haridus -ja teadusministeeriumi üldharidusosakonna nõunik Tiina Kivirand, mida haridus- ja teadusministeerium tugispetsialistide puuduse leevendamiseks kavatseb ette võtta?

Tugispetsialistide tööerakendamine on teatavasti kohalike omavalitsuste kohustus ja vastutus, seda ei plaani me muuta. Küll aga oleme põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatustega seoses kavandanud nii toetavaid meetmeid kui ka rahatoetust.

Täiendavalt eraldab riik ligikaudu 16 miljonit eurot õpetajate tööjõukulu ja tegevuskulu toetust tõhustatud ja erituge vajavate õpilaste õppe korraldamiseks, sealjuures võib tegevuskulu toetust kasutada ka tugispetsialistide töö tasustamiseks. Lisaks on seaduse eelnõus säte, et kui õpetaja tööjõukulutoetusest jääb omavalitsusel või koolil raha üle, on ka sellest võimalik tugispetsialistidele palka maksta, tingimusel, et nende palk on vähemalt õpetaja palga alammääraga võrdne. Printsibiil on see raha sihtotstarbeline, sest riik plaanib kontrollida, kas eraldatud toetust kasutatakse just erivajadustega õpilaste õppe korraldamise tarbeks.

Muudame Eesti hariduse infosüsteemi, kuhu senisest täpsemalt hakatakse andmeid kandma selle kohta, milliseid teenuseid lapsele vaja on ning mida rakendatakse. Riigil on võimalik jälgida, kas lapsed saavad vajalikku tuge.

Kavas on laiendada alustavatele õpetajatele mõeldud lähtetoetust tulevikus ka tugispetsialistidele, kusjuures mitte ainult maapiirkondades, vaid ka Tartus ja Tallinnas. Sama puudutab hariduspreemiaid. Nende meetmete abil tahab riik väärtustada tugispetsialistide tööd.

Kindlasti saab ka olemasolevat ressursi paremini kasutada. Me ju teame, et kõik tugispetsialistid ei tööta täiskoormusega. Olen nõus, et koolieelses eas on logopeed väga tähtis, aga koolis ei peaks ta tegelema laste lugema ja kirjutama õpetamisega, seda võib teha eripedagoog. Tugispetsialisti roll koolis on üha rohkem olla õpetaja nõustaja ja lapse vajaduste väljaselgitaja, mitte niivõrd õpiabitundide läbiviija.

Kelle pädevuses on otsustada koolitustellimuse suurendamise üle?

Koolituse teema on ülikoolide pädevuses. Juba lähiajal hakkavad ülikoolid koostöös ministeeriumi esindajatega praegust koolitussüsteemi analüüsima ja selgitavad välja need põhjused, miks on väljalangus suur või miks ei minda erialasele tööle. Pärast põhjalikku analüüsi on võimalik ka koolitustellimusega seoses vajalikke lahendusi otsida.

Tugispetsialistide palk erineb piirkonniti. Miks ei võiks seda seadusega sätestada?

Nagu öeldud, on tugispetsialistide rakendamine kohalike omavalitsuste kohustus ja riik ei saa määrata seadusega palkade piirnorme. Praeguse eelnõuga oleme andnud selge sõnumi, et tugispetsialistide töötasu tuleb võrdsustada õpetajate palkadega.

Kas kaasavale haridusele üleminekut ette valmistades ei tekkinud küsimust, et tugispetsialiste ei jätku? Miks me tegeleme selle probleemiga alles nüüd?

Kaasava hariduse põhimõte on seaduse tasandil sätestatud juba 2010. aastast. Tugispetsialistide teema on olnud pikka aega aktuaalne, see ei ole esile tõusnud käesoleva eelnõuga. Logopeed ei ole ainus spetsialist, keda koolid vajavad, veel enam on vaja

eripedagooge. Logopeed ei saa sageli oma erialaoskusi piisavalt koolis kasutada, vaid peab tegema hoopis eripedagoogi tööd.

Kes selle eest vastutab, et lapsed saaksid vajadusel abi?

See on omavalitsuste, riigi ja ülikoolide ühine vastutus. Teema on kompleksne: spetsialistide vajadus, koolitustellimus, palk, tööjaotus, õpetajakoolitus jne. Kindlasti aitab eelnõu lahenduste leidmisele kaasa.

KÜSIMUS JA VASTUS

Kuidas levendada tugispetsialistide puudust?

Lea Pilme, Eesti eripedagoogide liidu esimees:

Tugispetsialistide küsimus on praegu prioriteet ning seda tulebki vaadata just kaasava hariduse kontekstis. Iga valdkonna eest vastutavad inimesed võiksid näha suuremat pilti ja mõista, et kui raha on vähe, tuleb omavahel kokku leppida ja otsustada, mis on kõige olulisem.

Hiljuti osalesin kutsekojas haridus- ja teadusvaldkonna fookusgrupi intervjuul, kus prognoosime tööjõu vajadust nendes valdkondades lähiaastateks. Mitte üksi mina, kõik eksperdid on ühte meelt, et selles vallas on kompetentsust juurde vaja. Tuleb sel teemal rääkimisest edasi minna ja hakata otsuseid tegema.

Arvan, et paralleelselt tugispetsialistide koolitamisega on vaja muuta õpetajakoolitust, et õpetajate eripedagoogilised oskused oleksid paremad ja nad suudaksid õpetada klassis, kus on HEV-lapsi. Kindlasti ei saa me nõus olla õpetaja-eripedagoogi, õpetaja-logopeedi, õpetaja-psühholoogi ametikoha loomisega, mis on ka mõnes ettepanekus kõlanud. Tugispetsialistide ettevalmistus on pikaajaline ja nende tööülesanded tunduvad spetsiifilisemad kui õpetajal.

Asjaolu, et erivajadustega lapsi on palju ning tugispetsialistide palk jääb õpetaja omale oluliselt alla, on samuti põhjus, miks sellesse ametisse ei minda. Tugispetsialistide töötasu peaks olema õpetaja omast kõrgem.

Kui praegu plaanib riik anda omavalitsustele raha lisaks, peaks omavalitsus saama selle riikliku sihtfinantseeringuna, mida võib kasutada vaid kvalifikatsioonile vastava spetsialisti palga toetuseks.

Anneli Habicht, Eesti puuetega inimeste koja tegevjuht:

Juba siis, kui Rajaleidja neli aastat tagasi loodi, juhtisime tähelepanu tugispetsialistide leidmise probleemidele. Rajaleidja keskuste loomisesse suhtusime ettevaatlikult, sest tundus, et nad tõmbavad veel rohkem spetsialiste laste juurest ära. Mitte ainult hariduse, vaid ka tervishoiu ja rehabilitatsioonivaldkond vaevleb selle probleemi käes, mistõttu on selle aja jooksul hiilivalt suurenenud ka logopeedide tasulise teenuse pakkumine. Puuetega inimeste koda on probleemiga pidevalt tegelnud, viimati seoses kooliseaduse muudatuse eelnõuga, mille puhul teeb meile muret eelkõige see, et riik tahab enda pealt ära lükata vastutuse keerulisemat tuge vajavate õpilaste eest ning panna eaproportsionaalselt suure vastutuse koolipidajale ja direktoritele. Hea on see, kui tugi läheb lapsele lähemale, aga sageli pole

tugispetsialistide leidmine kooli ega omavalitsuse võimuses, kes peaksid võtma kogu vastutuse enda peale juba 1. jaanuarist.

Arvan, et tugispetsialistide olemasolu eest peab hea seisma eelkõige haridusministeerium, kes rahastab riigieelarvelisi kohti ülikoolides. Kõrgkoolidel on küll päris palju autonoomsust, aga logopeedia on eriala, kus riik peab võtma rohkem vastutust. Ka ministeeriumi tellitud Centari uuringust kaasava hariduse meetodite rakendamise kohta tuleb selgelt välja, et logopeedi abi vajavate laste hulk aina suureneb. Praegu puudub perspektiiviga tehtud tegevuskava selle kohta, kus me tahame olla kolme, viie või kümne aasta pärast, ja milliseid samme selleks ette võetakse.